

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 16CoP/60/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6118286111
Dátum vydania rozhodnutia: 06. 12. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Štefan Baláž
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2018:6118286111.1

Uznesenie

Krajský súd v Banskej Bystrici v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Štefana Baláža a členov senátu JUDr. Ivicy Hanuskovej a JUDr. Alexandra Mojša vo veci starostlivosti o maloleté deti L., S., nar. XX. XX. XXXX a S., nar. XX. XX. XXXX, t. č. bytom G. G., Q. XX, v konaní zastúpené opatrovníkom ÚPSVaR v Banskej Bystrici, deti matky E. O., nar. XX. XX. XXXX, občianky Českej republiky, t. č. bytom G. G., Q. XX, zastúpenej JUDr. Kornéliou Múkerovou, advokátkou, Advokátka kancelária Banská Bystrica, so sídlom ČSA 25, a otca N. L., nar. XX. XX. XXXX, občana Českej republiky, trvale bytom L., O. H. XX, t. č. bytom G. - N. X., Q. 5, Česká republika, v konaní o návrat maloletých detí do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržovaní, o odvolaní matky proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 32P/132/2018-127 zo dňa 19. 07. 2018, takto

rozhodol:

- I. Uznesenie okresného súdu vo výroku o nariadení matke návrat maloletých detí do miesta obvyklého pobytu v jurisdikcii Mestského súdu Brno, Česká republika a vo výroku o náhrade trov konania, p o t v r d z u j e ,
- II. vo zvyšku, ktorým okresný súd vo zvyšku návrh zamietol, z o s t á v a nedotknuté.
- III. Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým uznesením okresný súd nariadil matke E. O. návrat maloletých detí L., S. a S. do miesta obvyklého pobytu v jurisdikcii Mestského súdu Brno, Česká republika, vo zvyšku návrh zamietol a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (pred súdom prvej inštancie). Rozhodol tak o návrhu otca maloletých detí zo dňa 08. 06. 2018, ktorým sa domáhal nariadenia návratu maloletých detí do miesta obvyklého pobytu v ČR, pričom svoj návrh odôvodnil tým, že v roku 2000 sa zoznámil s matkou maloletých detí, s ktorou od roku 2001 tvorili spoločnú domácnosť na adrese L., K. XXX, Česká republika až do roku 2009. V roku 2009 matka opustila spoločnú domácnosť z dôvodu známosti s iným mužom a odsťahovala sa do Q., L. 1. V čase opustenia spoločnej domácnosti mali maloleté deti 3 a 4 roky. Deti boli zverené rozhodnutím Okresného súdu Brno - Venkov do osobnej starostlivosti matky. Fakticky sa však o ne staral otec a to asi po dobu jedného roka. Po jednom roku si maloleté deti matka v súlade s rozhodnutím súdu zobrala do osobnej starostlivosti a bývala s nimi v Q.. Matka s maloletými deťmi často menila bydlisko, čo bolo dôvodom, že bol niekoľkokrát upravený styk s maloletými deťmi. Otec mal informácie o tom, že deti nenavštevujú povinnú školskú dochádzku, nemajú svojho lekára, a preto podal návrh na predbežné opatrenie na Okresný súd Brno - Venkov, resp. Mestský súd Brno, ktorý 21. 11. 2016 nariadil matke odovzdať maloletú S. do jeho osobnej starostlivosti a zároveň upravil styk matky s maloletým S., ktorý už v tom čase bol v jeho osobnej starostlivosti, pretože matka jeho starostlivosť nevládala. Následne podala matka návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorým chcela získať obidve deti do svojej starostlivosti. Rozhodnutím Krajského súdu v Brne sp. zn. 49Co/15/2017 zo dňa 30. 06. 2017 bola maloletá S. predbežne zverená do jeho výchovy a matke bol upravený styk s deťmi každý druhý týždeň počas víkendu. Matka stanovenú úpravu styku

nerespektovala, spolu s otcom matky musel maloleté deti chodiť vyzdvihnúť až do G. G., kde sa matka detí odsťahovala za svojou novou známosťou koncom augusta 2016. Po jej odsťahovaní sa na územie SR často na víkendy brávala aj maloleté deti, pričom stávalo sa, že tieto matka nenavrátila z dôvodu, že sa jej nechcelo cestovať z G. G. na územie ČR. Konanie matky oznámil na polícii, ktorá konštatovala, že konaním matky dňa 26. 11. 2017 a dňa 16. 03. 2018 bola naplnená skutková podstata prečinu únosu maloletého dieťaťa v zmysle ustanovenia § 200 ods. 1 Trestného zákona. Českým orgánom pre ochranu maloletých detí bola zo strany slovenských orgánov zaslaná správa zo sociálneho zisťovania, z ktorej vyplýva, že matka detí spolu s deťmi obýva 3-izbový byt jej partnera Y. O.. Bol vykonaný aj pohovor s maloletými deťmi, z ktorého vyplynulo, že deti sa majú dobre a chcú zostať v domácnosti s matkou, pričom potvrdili, že do školy nechodia. Matka pri zisťovaní potvrdila, že deti sú v jej domácnosti od 16. 03. 2018, kedy si ich zobrala z jeho bytu, keď nebol doma. Matka tvrdila, že konala v záujme maloletých detí, ktoré opakovane vyjadrili vôľu, že chcú byť v jej osobnej starostlivosti. Toto tvrdenie matky však navrhovateľ poprel, tvrdil, že nie je pravdivé. Matka podala návrh na Mestský súd Brno na výkon rozhodnutia odňatím maloletých detí zo starostlivosti otca a ich prinavrátenie matke, avšak mestský súd rozhodnutím sp. zn. 25P/23/2014 zo dňa 24. 01. 2018 v spojení s uzneseniami Krajského súdu v Brne sp. zn. 20Co/103/2018 zo dňa 16. 04. 2018 a 20Co/104/2018 zo dňa 17. 04. 2018 návrh matky zamietol. Maloletý S. sa nachádza v jeho faktickej starostlivosti od 04. 06. 2016, ktorá sa odvíja od vtedajšej rodičovskej dohody, pričom 18. 01. 2018 bolo vydané Mestským súdom v Brne predbežné opatrenie, na základe ktorého bol maloletý X odovzdaný do jeho starostlivosti a zároveň bol upravený asistovaný styk matky s deťmi. Posledným rozhodnutím, ktoré dokumentuje neúspešnosť matky získať starostlivosť o maloleté deti, je uznesenie Mestského súdu Brno sp. zn. 25P/23/2014 zo dňa 09. 05. 2018, ktorým bol návrh matky na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý a zároveň bol zamietnutý aj návrh matky, ktorým sa domáhala nahradenia jeho súhlasu na prijatie oboch maloletých detí do školskej dochádzky v Základnej škole v G. G.. Podľa tvrdenia otca sa o maloleté deti stará takmer 2 roky, starostlivosť realizuje na adrese Brno, Oderská 5 v 3-izbovom byte, v ktorom má každé z maloletých detí svoju detskú izbu kompletne zariadenú. Deti sú zaevidované v Základnej škole v Brne, kde maloletý S. navštevuje 5. ročník a maloletá S. 7. ročník. Obvyklým pobytom maloletých detí je Česká republika, Y. Oderská 5. O únose maloletých detí sa dozvedel 16. 03. 2018 po návrate z práce domov. Premiestnením maloletých detí na územie Slovenskej republiky bolo porušené právo otca na starostlivosť o maloleté deti, ktoré mu prináleží na základe rozhodnutia všeobecných českých súdov. Tým Xom je splnená podmienka pre nariadenie návratu maloletých detí v zmysle článku 3 písm. b) Dohovoru o právach dieťaťa, podľa ktorého je potrebné mať vo veci preukázané, že v čase premiestnenia maloletých detí skutočne vykonával opatrovnícke právo na adrese ich obvyklého pobytu. Rovnako je splnená aj podmienka uvedená v článku 4 a 12 uvedeného Dohovoru, t. j. od dátumu začatia súdneho konania pred Okresným súdom Banská Bystrica neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia lehota jedného roka a maloleté deti nedosiahli vyšší vek ako je vek 16 rokov.

2. Okresný súd v konaní zistil, že matka má trvalé bydlisko na území Slovenskej republiky na ulici Z. X v G. G. odo dňa 30. 08. 2017. Lustráciou v sociálnej poisťovni zistil tiež, že matka maloletých detí je zaregistrovaná ako osoba starajúca sa o dieťa do 6 rokov, nepoberá dôchodkové, nemocenské, úrazové poistenie, ani poistenie v nezamestnanosti. Z oznámenia centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže súd zistil, že v súvislosti s neoprávneným premiestnením maloletých detí sa vedie spis sp. zn. US/41/2017, ktorému bola doručená žiadosť o zabezpečenie návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu, a to do Českej republiky dňa 19. 12. 2017 a za tým účelom centrum kontaktovalo matku maloletých detí a vyzvalo ju na dobrovoľný návrat do krajiny obvyklého pobytu. Rodičia maloletých detí s centrom na území Českej republiky spolupracujú, k zmierlivému riešeniu situácie však zatiaľ nedošlo, mediácia zatiaľ neprebehla. Okresný súd ďalej zistil, že maloleté deti sú štátnymi občanmi Českej republiky rovnako ako obaja rodičia. Maloleté deti sú prihlásené do školského systému v ČR, sú tam zaradené do zdravotného systému, majú tam obvodného lekára a zubára, maloletý S. navštevuje detského psychológa. Deti sú nahlásené na trvalý pobyt na adrese Q., L. XXX/X. Okresný súd tiež zistil, a to z rozsudku Mestského súdu v Brne sp. zn. 25P/23/2014, ktorým boli maloleté deti zverené do striedavej starostlivosti rodičov v intervale jedného týždňa s predaním vždy v piatok o 16.00 hod. v mieste bydliska matky, že konanie bolo začaté na návrh otca z dôvodu, že matka sa opakovane s deťmi sťahuje po podnájmoch, býva s priateľom, kamarátkou aj jej priateľom, deti mali v škole neospravedlnené absencie, matka prestala deťom hradiť v škole obedy a školskú družinu a so svojím priateľom matka zastávala názor, že škola nie je potrebná, pričom jej priateľ fajčí marihuanu. Rozsudkom Okresného súdu Brno - Venkov č. k. Nc/110/2008-12 boli deti zverené do starostlivosti matky a otcovi bolo určené výživné na základe dohody rodičov vo výške 1.000,- Kč mesačne na každé maloleté dieťa. Mestský

súd v Brne vydal na návrh otca uznesenie o predbežnom opatrení dňa 02. 07. 2014, na základe ktorého boli maloleté deti odovzdané do starostlivosti otca. Zo znaleckého posudku vypracovaného K.. N. J. zo dňa 04. 10. 2015 bolo zistené k osobnosti matky, že sa jedná o menej zrelý typ osobnosti s normálnymi intelektovými schopnosťami, ktorá nemá primerané seba hodnotenie, ľahko podlieha vplyvu dominantnejších osôb a potrebuje oporu. Testovanie reality bolo na hranici normy, myslenie bolo nezrelé, matka mala tendenciu vidieť sa v lepšom svetle. V poslednej dobe podliehala vplyvu partnera a potreby detí zisťovala za jeho pomoci. U otca zistila, že sa jedná o osobnosť jednoduchšieho typu, prakticky zameranú, s normálnymi intelektovými schopnosťami. Otec je dislektik a disgrafik a zložité situácie riešil menej ekonomickým spôsobom. Znalkyňa zistila, že otec je menej sociálne zrelý, disponuje nižšími sociálnymi dovednosťami, voči ľuďom je pozitívne nastavený. Jeho seba hodnotenie je menej negatívne, testovanie reality nie je narušené, myšlienky sú jednoduché, ale jasné. Bolo u neho výrazne zvýšené ľži skóre, avšak nie s tendenciou javiť sa v lepšom svetle, ale skôr z dôvodu neporozumenia zmyslu zložitejších otázok. Výhovnú spôsobilosť znalkyňa konštatovala na dobrej úrovni. Po odchode matky zo spoločnej domácnosti sa o deti dokázal vždy samostatne postarať a zaistiť všetky ich potreby. Nebola preukázaná závislosť na alkohole, ani absencie v práci.

3. Z uznesenia Mestského súdu v Brne č. k. 25P/23/2014-16 zo dňa 21. 11. 2016 bola matke uložená povinnosť odovzdať maloletú S. do starostlivosti otca a uznesením Mestského súdu v Brne zo dňa 12. 09. 2016 bolo nariadené predbežné opatrenie, ktorým súd matke uložil povinnosť zdržať sa u maloletých detí zmeny základnej školy a zároveň meniť miesto ich pobytu. Matke bola uložená povinnosť zdržať sa vycestovania s deťmi do zahraničia na dobu dlhšiu ako 7 dní.

4. Z právneho hľadiska boli v čase rozhodovania okresného súdu maloleté deti podľa právoplatného súdneho rozhodnutia u matky, ktorej do starostlivosti boli zverené, nakoľko rozsudok o zmene výkonu rodičovskej zodpovednosti zo dňa 13. 05. 2016 do rozhodnutia okresného súdu nebol právoplatný. Rodičia spísali dňa 22. 09. 2016 mimosúdnu dohodu s tým, že maloletá S. bude v starostlivosti matky a maloletý S. v starostlivosti otca do právoplatného rozhodnutia vo veci. Táto dohoda však nebola dodržiavaná vo všetkých bodoch ani jedným z rodičov. V čase, keď mal otec maloletú S. k styku na víkend od 11. do 13. 11. 2016, sa po ukončení tohto víkendu otec dostavil dňa 14. 11. 2016 na OSPODS s tým, že maloletá S. je stále u neho, pretože sa nechce vrátiť k matke späť na Slovensko. Bol urobený pohovor s maloletou S., ktorá sa vyjadrila, že sa jej u matky nepáči, nemá tam kamarátov, nechodí do školy a je jej smutno za bratom. Do školy sa učila iba sama doma, prípadne s matkou. Matke uviedla, že chce zostať s otcom, a to dňa 13. 11. Matka jej na to uviedla, že si po ňu príde, avšak doposiaľ k tomu nedošlo. Podľa vyjadrenia OSPOD je otec schopný zaistiť deťom podmienky pre vzdelávanie, jeho bydlisko sa totiž nemení. Oproti tomu v minulosti maloletá S. z dôvodu konania na strane matky zmenila už päťkrát základnú školu a dochádzalo k častým zmenám bydliska a v súčasnosti matka býva v G. G., kde žije so svojím priateľom u jeho rodičov. Súd maloletú S. zveril otcovi do výchovy formou predbežného opatrenia (Krajský súd v Brne č. k. 49Co/15/2017-634 zo dňa 30. 06. 2017) a maloletý S. sa v starostlivosti otca nachádza už dlhšiu dobu na základe dohody rodičov a v tejto súvislosti nebolo nutné predbežne riešiť pomery maloletého.

5. Maloletý bol zverený do starostlivosti otca uznesením Mestského súdu v Brne č. k. 25P/23/2014 zo dňa 18. 01. 2018. Rozsudkom Mestského súdu v Brne zo dňa 13. 05. 2016 boli obidve deti zverené do striedavej starostlivosti rodičov, avšak tento rozsudok bol napadnutý odvolaním, v rámci ktorého je doplňovaný znalecký posudok. Dva dni po konaní Krajského súdu v Brne matka dňa 22. 11. 2017 prevzala deti k víkendovému pobytu, odcestovala s nimi na Slovensko a dňa 26. 11. 2017 ich mala odovzdať späť do starostlivosti otca v jeho bydlisku, toto však odmietla urobiť. Deti boli až do 06. 01. 2018 u matky a jej priateľa. V ten deň si deti prevzal otec pred bydliskom matky v G. G.. Deti sa vyjadrili, že sa chcú vrátiť do ČR. Deti dňa 16. 01. 2018 opäť nastúpili na povinnú školskú dochádzku na ZŠ X. v Q.. Bol uskutočnený pohovor s obidvomi deťmi, pričom opatrovník navrhol zveriť maloletého S. do starostlivosti otca. Mestský súd v Brne konštatoval, že konaním matky došlo k ohrozeniu pomerov maloletých, keď matka bez toho, aby rešpektovala súdne rozhodnutie, odviezla deti do jej súčasného bydliska na území SR a narušila tým kontinuitu ich vzdelávacieho procesu a ich psychickú rovnováhu. Krajský súd v Brne uznesením č. k. 20Co/103/2018 zo dňa 16. 04. 2018 odvolanie matky odmietol.

6. Okresný súd vec právne posúdil podľa článkov 1, 3, 4, 5, 12, 13, 19 Dohovoru o medzinárodných aspektoch únosov detí, ktorý bol prijatý v Haagu dňa 25. 10. 1990 (publikovaný v oznámení Ministerstva zahraničných vecí SR pod č. 119/2001 Z. z., ďalej len „Dohovor“). Podľa článku 2 ods. 9, 11, článok 11

ods. 4 Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 zo dňa 27. 11. 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudku v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej len „nariadenie“), pričom mal za to, že cieľom Dohovoru je obnoviť status quo spôsobený medzinárodným únosom. Pod pojmom medzinárodný únos dieťaťa v zmysle Dohovoru sa rozumie neoprávnené premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa jedným z jeho rodičov do inej krajiny, než je krajina jeho obvyklého pobytu, čím dochádza k protiprávnemu konaniu a porušeniu práv druhého rodiča. Vzhľadom k tomu okresný súd sa v prvom rade zaoberal otázkou obvyklého pobytu maloletých detí, ktorým súd považoval miesto, ktoré odzrkadľuje určitú mieru začlenenia detí do sociálneho, rodinného prostredia, pričom na tento účel vzal do úvahy najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky, dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie sa rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti, ako aj rodinné a sociálne väzby, ktoré dieťa udržiava v danom štáte. Súd zistil, že maloleté deti sa narodili v Českej republike, majú české štátne občianstvo, sú prihlásené k trvalému pobytu na území Českej republiky, od narodenia boli vedené v sociálnom a zdravotnom systéme v Českej republike, kde mali svojho pediatra (viď lekárska správa S.. S. O.). Maloletý S. bol vedený v špecializovanej ambulancii, navštevoval detského psychológa. Deti navštevovali základnú školu v Českej republike, rozprávajú sa v českom jazyku napriek tomu, že vedia uviesť niektoré slová aj v slovenskom jazyku. Materinským jazykom im je však jazyk český. Prostredie na území Českej republiky je im známe, majú tam prevažnú časť svojej rodiny tak zo strany matky, ako aj zo strany otca, ktorú navštevovali. Súd v tomto smere poukázal na uznesenie Mestského súdu v Brne zo dňa 18. 01. 2018 o vydaní predbežného opatrenia, ako aj Mestského súdu v Brne pod sp. zn. 25P/23/2014 zo dňa 09. 05. 2018, ktorým súd návrh matky na nariadenie predbežného opatrenia a udelenie súhlasu za otca k prijatiu maloletých detí do povinnej školskej dochádzky na území SR zamietol. Otázkou obvyklého pobytu matka dokonca ani v priebehu tohto konania nenamietala. Nakoľko v súčasnosti sa maloleté deti nachádzajú na území Slovenskej republiky, došlo u nich k zmene miesta ich pobytu, ktoré nekorešponduje s ich obvyklým pobytom.

7. Ako ďalšiu z podmienok návratu maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu súd skúmal existenciu výkonu opatrovníckeho práva osoby, ktorá sa domáha návratu maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu. Súd mal za to, že vystaňovaním maloletého dieťaťa do cudziny treba považovať za podstatnú vec súvisiacu s výkonom rodičovských práv a povinností a z tohto dôvodu nemôže jeden z rodičov bez súhlasu druhého rodiča rozhodnúť o mieste pobytu maloletého v inom členskom štáte. Súd zistil, že otec nadobudol opatrovnícke právo k maloletým deťom zo zákona. Narodením maloletých detí v zmysle vyššie uvedených rozhodnutí súdov ČR otec vykonával opatrovnícke právo, nakoľko maloleté deti boli po dobu 2 - 2,5 roka v jeho osobnej starostlivosti a na Krajskom súde v Brne prebieha konanie o odvolaní proti rozhodnutiu Mestského súdu Brno o otázke striedavej starostlivosti o maloleté deti. Okresný súd preto nepochyboval, že otcovi ako navrhovateľovi prislúcha opatrovnícke právo, ktoré v súčasnosti aj vykonáva. Preto matka bez súhlasu otca nebola oprávnená rozhodnúť o mieste pobytu maloletých detí na území SR. Svojím konaním tak jednoznačne porušila jeho opatrovnícke právo k maloletým deťom. V danej veci došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletých detí. Matka dňa 16. 03. 2018 zobrala maloletého S. pred základnou školou, išla spolu s ním do bytu otca, kde zobrala maloletú S. a odišla s nimi bez vedomia a súhlasu otca vlakom na územie SR. K takémuto jej konaniu otec nedal písomný ani ústny súhlas, naopak po zistení, že došlo k premiestneniu maloletých detí, v ten deň šiel na políciu ČR, kde podal trestné oznámenie na matku maloletých detí za únos. Taktiež komunikoval s Centrom pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže v ČR, ktoré ďalej kontaktovalo príslušný ústredný orgán v SR. Z konania otca okresný súd vyvodil, že tento ani konkludentne svojím konaním neprejavil vôľu s tým, aby deti vycestovali na územie SR.

8. Na základe splnenia vyššie uvedených podmienok okresný súd mal za preukázané, že v súdnej veci došlo k medzinárodnému únosu maloletých detí matkou na územie SR a je jej povinnosťou v zmysle Dohovoru vrátiť deti do miesta obvyklého pobytu. Rovnako okresný súd skúmal, či v súdnej veci nie sú splnené podmienky na nenavrátenie detí do miesta ich obvyklého pobytu, keďže právna zástupkyňa matky tvrdila existenciu týchto dôvodov, ktoré spočívali v tom, že maloleté deti si od 16. 03. 2018 vytvorili alebo majú vytvorené silné a pevné sociálne rodinné zázemia a sú s prostredím zžité. Navrátením detí do cudziny k otcovi by boli vystavené psychickej ujme alebo by boli inak privedené do neznesiteľnej situácie. V tejto súvislosti matka navrhla aj vykonanie znaleckého dokazovania za účelom zistenia najlepšieho záujmu maloletých detí. Podľa názoru súdu však nepreukázala a neuviedla relevantné skutočnosti, ktoré by nasvedčovali existenciu rizika psychickej ujmy u maloletých detí alebo ich privedenie do inej neznesiteľnej situácie. Maloleté deti podľa názoru okresného súdu si za tak krátke

obdobie 4 mesiacov nemohli vytvoriť silné a pevné sociálne, rodinné zázemie a silný citový vzťah k prostrediu, ako tomu bolo v prípade ich doterajšieho pobytu v ČR od narodenia. Matka maloletých detí ani neodôvodnila konkrétne v čom by boli maloleté deti vystavené neznesiteľnej situácii. Okrajovo matka poukazovala na to, že otec maloletých detí pije alkohol a je agresívny. Tieto skutočnosti však boli preverované príslušnými orgánmi ochrany detí v ČR pri sociálnych šetreniach a neboli preukázané ani počas súdneho konania vedenom na Mestskom súde Brno. Súd mal za to, že v prípade neoprávneného premiestnenia maloletých detí sú maloleté deti vystavované psychickej záťaži zo strany matky v dôsledku odtrhnutia ich od súčasného stabilného prostredia. Podmienky pre nenavrátanie maloletého dieťaťa podľa článku 13 písm. b) Haagskeho dohovoru v otázke existencie vážnej ujmy sú postavené na tom základe, že musí ísť o ujmu inú, teda takú, ktorú nie je dieťa povinné zniesť v dôsledku nariadenia návratu. Okresný súd nevidel dôvody, prečo by mal nariaďovať znalecké dokazovanie za účelom posúdenia rizika psychickej ujmy maloletých detí v prípade nariadenia návratu, resp. otázky, čo je v najlepšom záujme maloletých detí. Znalecké dokazovanie bolo nariadené pred opatrovníckym súdom, resp. v odvolacom konaní na Krajskom súde Brno, ktorého sa otec zúčastnil, avšak nezúčastňovala sa ho doposiaľ matka, rovnako ani maloleté deti v dôsledku ich neoprávneného premiestnenia. Pokiaľ opatrovanecký príslušný súd v ČR nariadil znalecké dokazovanie a matka sa ho nezúčastnila, nebol dôvod na to, aby okresný súd nariaďoval znalecké dokazovanie na návrh matky, ktorá sa tejto povinnosti v konaní pred Krajským súdom v Brne vyhýba. Súd dospel k záveru, že maloletým deťom je potrebné zabezpečiť stabilitu výchovného prostredia, pocit bezpečia a istoty. Matka v dôsledku opakovaných premiestňovaní a sťahovaní sa, toto maloletým deťom nezabezpečila, pričom aj znalkyňa v konaní pred Mestským súdom Brno uviedla, že pocit stability a istoty výchovného prostredia vie oproti matke vo väčšej miere zabezpečiť otec. Súd poukázal na to, že matka po premiestnení maloletých detí na územie SR tieto deti nezaregistrovala do zdravotného systému, resp. relevantne ich neprihlásila do žiadneho školského zariadenia. Napriek tomu, že maloleté deti mali určený individuálny študijný plán vo svojej spádovej základnej škole v ČR, matka na konci školského roka maloleté deti nedala preskúšať a teda svojím nezodpovedným konaním porušila základné práva maloletých detí, ako je právo na zdravotnú starostlivosť, ako aj právo na vzdelanie. V prípade zotrvania maloletých detí na území SR za daného stavu súd dospel k záveru, že maloletým deťom hrozí riziko závažnej ujmy, pretože maloleté deti majú zameškané učivo, pre ktoré zrejme budú opakovať ročník. Zároveň maloletý S. navštevuje špecializovanú ambulanciu, ktorú matka s maloletým na území SR nenavštevovala. Súd považoval za nezodpovedné konanie matky, ktorá sama uviedla, že maloleté deti zobrala napriek všetkým uzneseniam, ktoré boli vydané, na Slovensko, pretože jej opakovane uvádzali, že otca odmietajú. Svojím konaním tak nielenže zasiahla do života maloletých detí, ale zároveň si privodila na svoju osobu riziko trestného stíhania, kde jej hrozí trest odňatia slobody na dobu 2 rokov. Okresný súd taktiež skonštatoval, že ak by matka mala skutočnú a reálnu vedomosť o tom, že deťom hrozí nebezpečenstvo psychickej ujmy, alebo privodenia do inej neznesiteľnej situácie, mala dostatočnú možnosť od premiestnenia maloletých detí až do nariadeného pojednávania dať vypracovať súkromný znalecký posudok, ktorý by mohol slúžiť ako dôkaz v tomto konaní. Názory maloletých detí okresný súd v konaní zisťoval zo správy opatrovníka zo dňa 18. 07. 2018, teda vyhotovenej jeden deň pred pojednávaním a z uvedeného dôvodu okresný súd opätovný výsluch maloletých detí nevykonával. Navyše bolo konštatované aj v rozhodnutí Mestského súdu Brno v otázke rozhodnutia o striedavej starostlivosti, kde bola vypočutá znalkyňa, že maloleté deti sa vyjadrujú k otázke starostlivosti podľa toho, u koho sa nachádzajú. Vzhľadom k tomu, že maloleté deti po ich premiestnení na Slovensko trávili čas s prevažne voľno časovými aktivitami, nenavštevovali školu, je možné predpokladať, že ich názor v otázke starostlivosti matky a uspokojovania ich potrieb by bol skreslený. Aj to môže byť dôvodom, prečo sa deti odmietajú vrátiť na územie ČR do starostlivosti otca, keďže u neho majú pravdepodobne striktnější režim, prípravu na vyučovanie, navštevovanie psychológa a pod. Z uvedeného dôvodu okresný súd neprihliadol na požiadavku maloletých detí zotrvať v starostlivosti matky.

9. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti okresný súd teda nariadil návrh maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu. Nariadil ho približne po 4 mesiacoch od ich neoprávneného premiestnenia s tým, že deti sa navrátia do domácnosti, ktorú dôverne poznajú, v ktorej žili, v ktorej majú svoje zázemie, izbu a veci osobnej potreby, deti sa opätovne začlenia do kolektívu v škole, ktorú navštevovali a ktorú poznajú, v mieste, kde majú kamarátov a kde môžu spoločne tráviť svoje voľno časové aktivity, maloletý S. bude môcť navštevovať špecializovanú ambulanciu, deti sa vrátia do prostredia svojej rodiny, s ktorou sa stýkali, ktorú navštevovali a kde mali vytvorené svoje sociálne a rodinné väzby, u maloletých detí je naďalej zabezpečená zdravotná starostlivosť u pediatra, ktorý im je známy a návrat maloletých detí zabezpečí, aby súdy ČR rozhodli o odvolaní oboch rodičov proti rozhodnutiu Mestského súdu Brno

v otázke striedavej starostlivosti, a to účasťou maloletých detí na znaleckom dokazovaní nariadenom Krajským súdom v Brne.

10. Otec maloletých detí sa v návrhu domáhal nariadenia návratu maloletých detí v lehote 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu a zároveň udelenia oprávnenia mu po 15 - dňovej lehote prevziať maloleté deti za účelom ich navrátenia do miesta obvyklého pobytu. V tejto časti súd návrh zamietol, nakoľko stanovenie lehoty na nariadenie návratu je nadbytočné vzhľadom na znenie § 133 ods. 2 CMP, podľa ktorého uznesenie je vykonateľné nadobudnutím právoplatnosti a tiež z dôvodu samostatne upraveného vykonávacieho konania v Civilnom mimosporovom poriadku.

11. O náhrade trov konania okresný súd rozhodol podľa § 52 CMP a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal právo na ich náhradu.

12. Proti uzneseniu okresného súdu podala v zákonnej 15 - dňovej lehote (§ 362 ods. 1 CSP) odvolanie matka maloletých detí z dôvodu neúplne zisteného skutočného stavu veci (§ 62 ods. 1 CMP) a súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností (§ 365 ods. 1 písm. e/ CSP). Tvrdila, že súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní neprihliadol k najlepšiemu záujmu maloletých detí a dostatočne nezistil a neobjasnil všetky dôvody, ktoré by mohli eliminovať návrat maloletých detí do Čiech. Vzhľadom ku skutočnosti, že obe maloleté deti sa opakovane vyjadrili, že sa nechcú vrátiť do Čiech a chcú ostať pri matke na Slovenku, ich návratom do Čiech by boli vystavené vážnej duševnej ujme alebo inak neznesiteľnej situácii. Namietala tiež, že súd na vec neaplikoval článok 13 Dohovoru a práve nevykonaním znaleckého dokazovania sa matke odňala možnosť preukázania existencie vážneho nebezpečenstva, že návratom by obe maloleté deti boli vystavené fyzickej alebo duševnej ujme. Na Slovensku matka vytvorila stabilné výchovné prostredie ako aj vhodné bytové podmienky pre obe maloleté deti. Býva v 3 - izbovom byte spolu so svojím partnerom aj ich spoločným maloletým dieťaťom S., nar. XX. XX. XXXX. Súd sa nevysporiadal so skutočnosťou, že maloleté deti majú nevlastnú sestričku, ktorej starostlivosť a výchovu zabezpečuje matka a odlúčenie od nej by ich mohlo rovnako priviesť do neznesiteľnej situácie. Uznesenie okresného súdu žiadala zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

13. Kolízny opatrovník maloletých detí Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Bystrica odporučil odvolaciemu súdu vyhovieť odvolaniu matky, rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, keďže má za to, že návratom maloletých detí existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat maloletých detí by ich vystavil fyzickej alebo duševnej ujme. Poukázal na to, že odporučal súdu prvej inštancie nariadenie znaleckého dokazovania, nakoľko považoval za nevyhnutné, aby vzťahové väzby maloletých detí k rodičom a vhodnosť toho - ktorého výchovného prostredia z hľadiska najlepšieho záujmu maloletých detí zhodnotil súdny znalec z odboru psychológie.

14. Otec maloletých detí vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu poukázal predovšetkým na znalecký posudok znalkyne K.. N. J. zo dňa 04. 10. 2015, v ktorom znalkyňa uviedla, že ako spoľahlivejší rodič sa javí otec. Matka mala problém v komunikácii so školami, detským lekárom, niekoľkokrát sa v kratšej dobe presťahovala a zmenila deťom školu. V závere svojho posudku znalkyňa výslovne doporučila, aby výchovné prostredie detí nebolo menené. Napriek tomu matka aj po obdržaní tohto posudku ďalej pokračovala vo svojom závadovom chovaní. S deťmi zmenila minimálne trikrát bydlisko, nájmy prenajatých bytov riadne neplatila (čelila exekúciám), menila školy deťom a nedbala na ich riadnu dochádzku do školy a v tomto svojom chovaní pokračuje aj po presťahovaní sa na územie SR. Preto opakovane zasahoval súd prvého stupňa (MS v Brne) a odvolací súd (KS v Brne) a uzneseniami o predbežnom opatrení zveril obe deti do jeho starostlivosti. Maloletý S. je fakticky na základe dohody s matkou v jeho starostlivosti tretím rokom od júna 2016 a S. od 21. 11. 2016. Matke bola rovnako uložená povinnosť zdržať sa u obidvoch detí zmien základných škôl, ďalej zmien miesta ich pobytu ako aj zdržať sa vycestovania s deťmi do zahraničia na dobu dlhšiu než 7 dní. Napriek uvedenému matka druhýkrát deti „uniesla“, a to 16. 03. 2018 na územie SR. Je plne v záujme maloletých detí ich návrh do prostredia, v ktorom od narodenia vyrastali. Uznesenie okresného súdu žiadal potvrdiť.

15. Matka maloletých detí podaním zo dňa 17. 09. 2018 predložila nové dôkazy vo fotokópii, a to rozhodnutie riaditeľa Súkromnej základnej školy, X. 6, G. G. zo dňa 20. 08. 2018 o povolení vykonania komisionálnej skúšky S. L., jeho vysvedčenie zo dňa 30. 08. 2018, rozhodnutie riaditeľa o prijatí S. L. na základné vzdelanie v školskom roku 2018/2019 a zaradenie do triedy 6. A, ďalšie rozhodnutie riaditeľa zo dňa 20. 08. 2018 o povolení vykonania komisionálnej skúšky S. L. a jej vysvedčenie zo dňa 30. 08.

2018 ako aj ďalšie rozhodnutie riaditeľa uvedenej školy o prijatí S. L. na základné vzdelanie v školskom roku 2018/2019 a jej zaradenie do triedy 8. A, ako aj vyjadrenie k výchovnovzdelávaciemu procesu a adaptácii detí z pohľadu školského špeciálneho pedagóga a triedneho učiteľa zo dňa 18. 08. 2018, vypracované špeciálnym pedagógom a triednou učiteľkou S.. S. M. dňa 18. 08. 2018, z ktorého vyplýva, že deti sa postupne adaptovali v novom prostredí triedy. Deti jej v rozhovore uviedli, že milujú svoju maminu a nechcú o ňu prísť, chcú ostať pri nej. Pri pozorovaniach a rozhovoroch s deťmi došla k záveru, že deti potrebujú mať svoju mamu pri sebe a akútne sa potrebuje zastabilizovať ich život v podobe istoty a pohody domova, pretože v momentálnej situácii sa cítia veľmi zle.

16. V ďalšom podaní zo dňa 02. 10. 2018 matka predložila súdu potvrdenie o zdravotnom stave maloletých detí zo dňa 24. 09. 2018.

17. Otec maloletých detí k vyjadreniu kolízneho opatrovníka maloletých detí poukázal na to, že z vyjadrenia opatrovníka úradu práce, sociálnych vecí a rodiny zo dňa 07. 09. 2018 a z jeho celkového postoja vyvodzuje, že tento nekoná v záujme maloletých detí, od marca 2018 nevedie matku ku kladnému vzťahu k nemu, necháva ju manipulovať s obidvomi deťmi a najmä brániť mu v styku s nimi. Opatrovník celkom opomína základné práva dieťaťa dané Dohovorom o právach dieťaťa, t. j. právo na starostlivosť obidvoch rodičov a toleruje matke jej opakované protiprávne konania vrátane ďalšieho únosu detí v marci tohto roku. V návrhu opatrovníka na zhodnotenie chovania detí súdnym znalcom z odboru psychológie je vzhľadom k vypracovanému revíznemu posudku K.. S. X. - I. nadbytočný a návrh smeruje k jedinému cieľu, a to robiť ďalšie prietahy v tomto konaní umožňujúce matke pokračovať v hrubej manipulácii s deťmi. Spolu s vyjadrením predložil aj vyššie uvedený revízny znalecký posudok, ktorý bol podaný v konaní Krajského súdu Brno k sp. zn. 49Co 220/2016. V záveroch z tohto revízneho posudku znalkyňa zhliadla zhodu medzi zhodnotením otca maloletých detí vrátane jeho výchovných schopností a vzťahov ku deťom a vyjadrením znalkyne K.. N. J. v posudku z roku 2015. V tomto posudku znalkyňa okrem iného uviedla, že matka maloletých detí neakceptuje rozhodnutia a pokyny súdu Českej republiky, či už z vlastnej vôle alebo pod vplyvom svojho terajšieho partnera a je teda otázka, ako bude vychovávať u svojich detí pocity zodpovednosti a disciplínu ako aj ochotu podrobiť sa sociálnym, morálnym normám a pravidlám v prípade, keď im tieto nebudú vyhovovať. Aj v posudzovaní p. Y. O. (terajšieho partnera matky) súd vychádzal z predošlého znaleckého posudku, znalkyňa však uviedla, že považuje za viac než pravdepodobné, resp. hraničiace s istotou, že T. O. nebude deti vychovávať k vnútornej disciplíne a najmä nie k akceptovaniu sociálne morálnych noriem a pravidiel, pokiaľ im tieto nebudú vyhovovať a ani k rešpektovaniu rozhodnutí autorizovaných inštitúcií, resp. ani k rešpektovaniu citových potrieb druhého človeka (keď sám odmietnutím znaleckého posudzovania de facto nerešpektuje práva detí na lásku k otcovi a kontakt s ním). Znalkyňa za veľmi problémovú považovala otázku postoja p. O. k forme vzdelávania detí. Znalkyňa ďalej konštatovala, že nebolo za daných okolností možné vyšetriť maloleté deti a teda znalkyňa sa nemohla vyjadriť ani ku vzájomným vzťahom medzi nimi rodičmi a priateľom matky. Poukázala však na to, že separácia detí od ich biologického otca p. N. L. je pre ich citový vývoj silne škodlivá a že pre deti sú spory medzi rodičmi nadmieru citovo zaťažujúce; opakovanými požiadavkami na to, aby sa vyjadrili, u ktorého z rodičov chcú byť, sú privádzané do situácie, kedy nemôžu poskytnúť žiadnu „dobrú“ odpoveď (v každom prípade „zradia“ a zrania jedného z rodičov) a keď im de facto nie je dovolené slobodne svojich rodičov milovať. K otázke striedavej starostlivosti znalkyňa uzavrela, že v tomto prípade nie sú dané vzhľadom k postojom p. O. a poťažne aj matky maloletých detí podmienky pre úspešnú realizáciu tohto inštitútu.

18. Krajský súd ako súd odvolací (§ 34 CSP) odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania na prejednanie odvolania (§ 385 ods. 1 a contrario CSP) a uznesenie podľa § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správne potvrdil.

19. Krajský súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením rozsudku okresného súdu. Okresný súd pri rozhodovaní vychádzal zo skutočného stavu vecí, na ktoré aplikoval aj príslušné a správne ustanovenia právnych predpisov, pričom pri rozhodovaní správne vychádzal aj a najmä z Dohovoru o medzinárodných aspektoch únosov detí, ktorý bol prijatý v Haagu dňa 25. 10. 1990 a ktorý bol publikovaný v oznámení Ministerstva zahraničných vecí SR pod č. 119/2001 Z. z. Súd riadne zistil, či v súdnej veci došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletých detí do iného zmluvného štátu neoprávnené zo štátu, v ktorom mali deti obvyklý pobyt, v konaní nebolo sporným, že deti mali obvyklý pobyt v Českej republike, kde sa narodili a kde do roku 2009 žili v spoločnej domácnosti s rodičmi, pričom matka maloletých detí svojvoľne deti dňa 16. 03. 2018 odviezla na územie Slovenskej republiky.

Napriek tvrdeniu matky vo svojom odvolaní okresný súd pri rozhodovaní prihliadal k najlepšiemu záujmu maloletých detí, vychádzal pri rozhodovaní z relevantných stanovísk, či už súdnej znalkyne alebo súdnych rozhodnutí Českej republiky, z výpovedí rodičov maloletých detí, aj v trestnom konaní vedenom voči matke, v tomto smere odvolací súd len poukazuje na zistenia okresného súdu uvedené v dôvodoch napadnutého rozhodnutia, s ktorými sa v celom rozsahu stotožňujem.

20. Pokiaľ matka namietala, že súd vo veci nenariadil znalecké dokazovanie, aj podľa názoru odvolacieho súdu by išlo o nadbytočné znalecké dokazovanie vzhľadom k tej skutočnosti, že znalecké dokazovanie bolo vykonané v Českej republike znalkyňou K.. N. J. a v súčasnosti už bol vyhotovený aj revízný znalecký posudok znalkyňou K.. M. X. - I., súdnou znalkyňou Krajského súdu v Brne, v odbore zdravotníctvo, odvetvie psychiatrie so špecializáciou na klinickú psychológiu, ktorú znalecký posudok bol podaný ku sp. zn. 49Co 220/2016 Krajského súdu Brno. Okresný súd správne zistil, že matka maloleté deti uniesla z Českej republiky z miesta ich obvyklého pobytu na územie Slovenskej republiky, kde im riadne nezabezpečila zdravotnú starostlivosť a ani školskú dochádzku a tieto záležitosti začala riešiť až po vydaní odvolaním napadnutého rozhodnutia s cieľom zvrátiť negatívny stav v ňom konštatovaný. Nariadiť návrat maloletých detí by nemusel súd nariadiť v zmysle článku 13 Dohovoru len v tom prípade, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že

- a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá mala dieťa v osobnej starostlivosti v čase premiestnenia alebo zadržania opatrovnícke právo skutočne nevykonávala alebo že súhlasila, či následne sa zmierila s premiestnením alebo zadrжанím, alebo
- b) existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Prípadne aj vtedy, ak by justičný alebo správny orgán zistil, že dieťa nesúhlasí s návratom, ak dieťa dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.

Okresný súd v konaní správne zistil, že maloleté deti boli v čase únosu v osobnej starostlivosti otca, toto opatrovnícke právo otec skutočne vykonával a nesúhlasil a ani následne sa nezmieril s premiestnením maloletých detí na územie Slovenskej republiky. Matka tak isto v konaní nepreukázala, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme, alebo by deti priviedol do neznesiteľnej situácie. Deti sa v súčasnosti nachádzajú v neznesiteľnej situácii práve v dôsledku únosu maloletých detí matkou, keď deti boli vytrhnuté zo svojho známeho prostredia, z prostredia, v ktorom sa im poskytovala riadna zdravotná, školská výchova, z prostredia, v ktorom mali deti zabezpečenú možnosť stretávania sa so svojimi kamarátmi a rodinnými príslušníkmi a teda do tejto situácie ich dostala práve matka svojím neuváženým konaním. Okresný súd pri rozhodovaní vychádzal správne aj z informácii o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa v konaní v súdnych konaniach, ktoré prebiehali alebo aj prebiehajú na území Českej republiky. Okresný súd všetky dôkazy v konaní vyhodnotil jednotlivo aj v ich vzájomných súvislostiach a dospel k správne mu záveru, že v konaní sú splnené podmienky na nariadenie matke maloletých detí na návrat maloletých detí L., S., nar. XX. XX. XXXX a S., nar. XX. XX. XXXX do miesta ich obvyklého pobytu v jurisdikcii Mestského súdu Brno, Česká republika.

21. S výrokom o nariadení návratu maloletých detí súvisí aj výrok, ktorým okresný súd návrh vo zvyšku zamietol, keďže otec maloletých detí sa domáhal nariadenia ich návratu v lehote 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia súdu a zároveň udelenia oprávnenia mu po vykonaní 15 - dňovej lehoty prevziať maloleté deti za účelom ich navrátenia do miesta obvyklého pobytu. Okresný súd návrh v tejto časti teda zamietol, nakoľko stanovenie lehoty na nariadenie návratu je nadbytočné vzhľadom na ustanovenie § 133 ods. 2 CMP, podľa ktorého uznesenie je vykonateľné nadobudnutím právoplatnosti a tiež z dôvodu samostatne upraveného vykonávacieho konania v Civilnom mimosporovom poriadku. Rozhodnutie o tejto časti návrhu otca je preto závislé od rozhodnutia vo veci samej o nariadení návratu maloletých detí do miesta ich obvyklého pobytu, a preto odvolací súd preskúmal správnosť aj tohto výroku rozsudku okresného súdu a uznesenie aj v tomto výroku ako vecne správne z tých istých dôvodov potvrdil.

22. Uznesenie okresného súdu je vecne správne aj vo výroku o náhrade trov konania. Okresný súd správne žiadnemu z účastníkov konania nepriznal právo na ich náhradu s poukazom na ustanovenie § 52 CMP, podľa ktorého ustanovenia žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak, ako aj vzhľadom na ustanovenie § 57 CMP, podľa ktorého ustanovenia o povinnosti nahradiť trovy konania, ak nejde o trovy konania štátu, rozhoduje súd len na návrh.

23. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd taktiež s poukazom na ustanovenie § 52 a § 57 CMP a teda žiadnemu z účastníkov neprizná právo na náhradu trov odvolacieho konania z tých istých dôvodov, pre ktoré nepriznal náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie účastníkom konania ani okresný súd.

24. Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.
Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).